

İstiklâl Marşı'mızda Değerler*

Values in Turkish National Anthem**

Bayram TAY, Sorumlu Yazar, Prof. Dr.

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kırşehir/Türkiye.

bayramtay@ahievran.edu.tr

<http://orcid.org/0000-0003-2466-1527>

Ahmet NALÇACI, Prof. Dr.

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kahramanmaraş/Türkiye.

ahmetnalcaci@ksu.edu.tr

<http://orcid.org/0000-0002-7821-7504>

ISSN: 1303-880X

e-ISSN: 2667-7504

<http://ded.dem.org.tr>

Makale Türü / Article Type:

Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received Date: 16.06.2020

Kabul Tarihi / Accepted Date: 24.08.2020

Yayın Tarihi / Published Date: 25.12.2020

Tr/En: Tr

İntihal / Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi. / This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Atf/Citation: Tay, B & Nalçacı, A. (2020). İstiklâl Marşı'mızda değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 18 (40), s.243-275.

<https://doi.org/10.34234/ded.753516>

* Bu çalışma, USBES 2019'da Bayram Tay, Ahmet Nalçacı ve Seda Eskikanbur tarafından sözlü bildiri olarak sunulan çalışmadan geliştirilerek hazırlanmıştır.

** This study has been developed and prepared from the work presented as oral presentation in USBES 2019 by Bayram Tay, Ahmet Nalçacı and Seda Eskikanbur.

Öz: Milli Mücadele, bir milletin topyekûn hareket ederek neleri yapılabileceğinin en somut göstergesidir. Bu sürecin önemli parçalarından birini İstiklâl Marşı'nın yazılması oluşturmaktadır. İstiklâl Marşı, Mehmet Akif Ersoy tarafından yazılmış ve 12 Mart 1921'de resmen Milli Marşımız olarak kabul edilmiştir. İstiklâl Marşı hem yazıldığı dönemin özelliklerini hem de Türk Milletinin özelliklerini içeren özel bir metindir. Bundan dolayı İstiklâl Marşı çeşitli açılardan akademik çalışmalara kaynaklık etmiştir. Bu çalışmada ise İstiklâl Marşı, Türk milletinin sahip olduğu değerler açısından ele alınmış ve çalışmada İstiklâl Marşı'nda yer alan değerlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde araştırmada nitel araştırma modeli benimsenmiştir. Mehmet Akif Ersoy'un kaleme aldığı İstiklâl Marşı içerdiği değerler bakımından ele alınmış ve anlamaya çalışılmıştır. Bu bağlamda çalışmada doküman çözümleme tekniğinden yararlanılarak İstiklâl Marşı bir doküman olarak değerlendirilmiş ve araştırmada kullanılmıştır. Araştırmanın verilerinin analizinde MAXQDA 12 programından yararlanılmıştır. Doküman incelemesine göre İstiklâl Marşı'mızda başta bayrak sevgisi, bağımsızlık ve inanç olmak üzere cesaret, vatanseverlik, sorumluluk, şehitlik, özgürlük, milliyetçilik ve duyarlılık değerlerinin yer aldığı tespit edilmiştir. İstiklâl Marşı'nın her kıtasında değerlerin yer aldığı, hemen hemen her bir mısrasında da ya bir değer yer aldığı ya da bir değer betimlendiği anlaşılmıştır. Çünkü İstiklâl Marşı'nın her bir kıtasında en az iki değer ifade edilirken toplamda 66 yerde değer geçtiği tespit edilmiştir. Bu özelliklerden hareketle İstiklâl Marşı'mızın sosyal bilgiler dersi başta olmak üzere diğer derslerde de değer eğitimi konularında kullanılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: İstiklâl Marşı, Değer, Değerler eğitimi, Sosyal bilgiler.

&

Abstract: Turkish War of Independence is the most concrete and absolute indicator of what a nation can achieve when it acting collectively. Writing the Turkish National Anthem is an important part of this process. The Turkish National Anthem was penned by Mehmet Akif Ersoy and then became the national anthem on 12th March, 1921. It is a unique and special poem reflecting the peculiar properties of both the Turkish Nation and that period. As a result, the Turkish National Anthem has been studied by academicians from different aspects. This study aims to identify the values of the Turkish Nation in the light of the values addressed in the Turkish National Anthem. For this purpose, qualitative research model has been used in this study. The Turkish National Anthem, which was written by Mehmet Akif Ersoy, is studied to have a better insight into it with

respect to the values addressed. In this context, the Turkish National Anthem is regarded as a document and studied accordingly with the document analysis technique. MAXQDA 12 software is used to analyze the data of the study. According to results of the document analysis, the values identified in the Turkish National Anthem are primarily love of flag, independence and belief, as well as courage, patriotism, responsibility, martyrization, freedom, nationalism and sensitivity. It is seen that in there some values are contained in each quatrain of it, and also almost in each line there is a refrence or depiction of value. In each quatrain, at least two values are touched on, totally 66 places in the entire anthem where values are mentioned. Relying on these aspects, the Turkish National Anthem can be recommended to be used in social studies lesson as well as in other lessons to teach the values.

Keywords: Turkish National Anthem, Value, Values education, Social studies.
(The Extended Abstract is at the end of the article)

Giriş

Bir toplumu millet yapan birçok unsurdan bahsedilebilir. Bunlar; tarih birliği, ülkü birliği, dil birliği, din birliği ve kültür birliği şeklinde sıralanabilir. Söz konusu unsurların her birinin milletin oluşmasında farklı işlevlere sahip olduğu düşünülmektedir. Bu unsurlardan biri olan kültür birliğini, bir topluluğun ortak olarak oluşturduğu, onun millet olmasında geçmişten günümüze gelen ve geleceğe taşınacak olan maddi ve manevi unsurlar bütünü olarak ifade etmek mümkündür. Kültürün manevi boyutunu; örf, adet, gelenek ve görenek gibi unsurların oluşturduğu ve bunların içinde değerlerin yer aldığı görülmektedir. Kısaca değerler, davranışlara rehberlik eden standartlardır ve bu standartlar toplumdaki topluma farklılık gösterebilmektedir. Bununla birlikte değerler bireyin karakter yapısının tanımlanmasına olanak vererek bireylerin oluşturduğu toplumun da genel karakter yapısını anlamamızda ölçüt olarak kullanılabilir. Bu çerçeveden bakıldığında her toplumun kendine özgü değerleri vardır ve bu değerler bütününe milli değerler denilmektedir.

Türk milletinin de kendine has millî değerleri olduğu bilinen bir gerçektir. Türk milleti için İstiklâl Marşı'nın millî bir değer olduğu söylenebilir. Nitekim İstiklâl Marşı, bizi başka toplumlara tanıtan, kendimizi başka toplumlarla karşılaştırmamıza imkân veren ve birçok hususta başka toplumları ikna etmemize olanak veren bir unsurdur. Raths'e göre bir şeyin değer olarak nitelendirile-

bilmesi için değerini yedi kritere uygun olması gerekmektedir ve bu kriterler şunlardır: (1) alternatiflerden seçilmesi, (2) sonuçlarının dikkatli bir şekilde düşünülmesinden sonra seçilmesi, (3) özgürce seçilmesi, (4) değerli ve el üstünde tutulan olması, (5) toplum tarafından onaylanmış olması, (6) değere göre davranış sergilenmesi ve (7) değere göre davranışın tekrar tekrar ve tutarlı olması (Kirschenbaum, 1977, s. 139). Bu kriterler çerçevesinde İstiklâl Marşı ele alındığında; birçok alternatif arasından (725 şiir) seçildiği ve benimsendiği, Türk milleti için değerli ve el üstünde tutulduğu, okunmaya başlandığında yapılan işin bırakıldığı ve saygı duruşuna geçildiği dolayısıyla ona yönelik davranış sergilendiği ve bunun tekrar tekrar ve tutarlı bir şekilde gerçekleştiği görülebilir ki bu da onun bir değer olduğunun göstergeleri olabilir. Nitekim Aydoğan (2008, s. 92) İstiklâl Marşı'mızı, bizi biz yapan değerlerin ifadesi olarak betimlemekte ve kendi varoluş menkıbemizin gür sesi, şeref ve izzetin adresini gösteren, onurlu yaşamının yolunu nakşeden bir anıt olduğunu belirtmektedir.

İstiklâl Marşı, Türk milletinin geçmişi ile arasında kurulan önemli bir bağıdır. Türk ulusunun millî birlik ve beraberliğinin simgesi olan İstiklâl Marşı özlü sözleriyle Türk Milleti'nin vatanına ve bayrağına olan sevgisini ve bağlılığını, özgürlük ve bağımsızlık tutkusunu ve bu değerler için büyükten küçüğe tüm milletin hiç düşünmeden vatani için canını verebileceğini oldukça etkili bir şekilde anlatmaktadır (Duran ve Torun, 2011, s. 117). Çetin'e göre (2014, s. 25) İstiklâl Marşı'mız, bütün Türk milletinin ortak mutabakat metnidir. Türk milletini, millet yapan temel bileşenlerden biridir. İstiklâl Marşı, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin üzerinde kurulduğu toprakların savaşla tekrar vatan yapılmamasının bir belgesidir, devlet ve vatanın tapusudur. Dolayısıyla İstiklâl Marşı'mız birçok açıdan önemli ve özeldir ve İstiklâl Marşı'mızın ortaya çıkmasındaki tarihsel süreç onun neden bu kadar değerli olduğunun da ipuçlarını vermektedir.

Millî Mücadelenin devam ettiği bir dönemde millî istiklâlimizin marşını yazmak için Maarif Vekaletince bir yarışma açılmış ve kazanan şaire 500 lira mükâfat verileceği açıklanmıştır. Mehmet Akif Ersoy verilecek mükâfat yüzünden yarışmaya katılmak istememiştir (Kaymaz, 2009, s. 39). O'na göre işin içine para girince bütün maneviyat bozulmaktadır ve insanlar vatani için canlarını, mallarını, evlatlarını feda etmeye hazırlandığı bir dönemde, Millî Marş para karşılığı yazılmamalıdır. Soğuk kış günlerinde giyecek bir paltosu dahi olmayan, ceketle meclise gidip gelen Akif'in 500 lirayı almak istememesi ruhundaki asaletin bir göstergesidir (Durmuş, 2013, s. 26). Nitekim vatanın uzak köşelerinden eserler geldiği halde Ankara'da oturan, milletvekili olan, istiklâl

mücadelesine hem bedeni hem de ruhu ile katılan Mehmet Akif'ten bir eser hala gelmemiştir ve yarışmaya katılan eser sayısı 724'ü bulmuştur. Akif'in yarışmaya katılmama sebebinin seçilecek olan şiir için verilecek olan maddi mükâfattan kaynaklandığı anlaşılmıştır. Bir eser yazması için kendini zorlayanlara Akif'in "Milletimin kurtuluş müjdesini verecek, imanını terennüm edecek bir eseri parayla yazacak karakterde bir adam değilim." cevabı son derece anlamlıdır (Canım ve Çalık, 2007, s. 16). Maarif Nazırı olan Hamdullah Suphi, Mehmet Akif'in maddi ödül nedeniyle yarışmaya katılmadığını öğrenince şaire yazdığı mektupla ödül konusunun uygun bir şekilde çözümlenebileceğini belirtmiş ve şairden yarışmaya katılmasını istemiştir (Yıldırım, 2007, s. 252). Böylece Akif, İstiklâl Marşını yazmaya karar vermeden önce gerek ruhen gerekse madden hazır duruma gelmiştir (Gündüzalp, 2008, s. 218-222).

Mehmet Akif, 48 saatlik bir sürede marşı yazmış ve eseri 7 Şubat günü Millî Eğitim Bakanlığına 725. şiir olarak teslim edilmiştir. Bakanlık, Akif'in şiiri ile birlikte 3 şiiri, ordu üzerindeki etkisini öğrenmek üzere Genelkurmay'a göndermiş ve Ordu, Akif'in şiirini beğendiklerini bildirmiştir (Kocakaplan, 2015, s. 19). 17 Şubatta şiir, Sebülürreşad dergisinde yayınlanmış ve şiir "Kahraman Ordumuza" ithaf edilmiştir. Büyük Millet Meclisi'nin 1 Mart 1921 tarihinde Mustafa Kemal Paşa başkanlığındaki toplantısında, Akif'in şiiri, Hamdullah Suphi Bey tarafından milletvekillerine okunmuş, her kıtası şiddetli alkışlarla kesilen şiir, Meclis'te büyük bir heyecan meydana getirmiştir. Nihayet şiir, 12 Mart 1921'de resmen Millî Marşımız olarak kabul edilmiştir (Vakkasoğlu, 1997, s. 41). Bu süreç, İstiklâl Marşı'mızın ne denli hassas bir dönemde ve büyük bir hassasiyetle ortaya çıktığını göstermektedir. Kılıç'a göre (2008, s. 33) İstiklâl Marşı'nın Türk toplumu için önemi büyüktür ve İstiklâl Marşı, milletin kimlik kartlarından birisi gibidir. Yine O'na göre toplumsal birlik ve bütünlük yolunda İstiklâl Marşı'nın çok iyi anlaşılması gerekmektedir. Zavotçu (2017, s. 2416), İstiklâl Marşı'mızın Milli Mücadelenin amacını anlatan ve Türk milletinin karakterini yansıtan somut bir belge olduğunu belirtmektedir. Bilindiği gibi bu tür belgeler eğitim amaçlı olarak kullanılabilir. Nitekim Çepni, Kılcan ve Palaz (2019), edebi metinlerin kullanılarak millî ve evrensel değerlerin kazandırılabilirliğini belirtmektedirler. Bu boyutu ile İstiklâl Marşı da edebi bir ürün olarak millî ve evrensel değerlerin öğretiminde kullanılabilir. Bunun yanında İstiklâl Marşı'nın kendisinin de bir değer olma özelliği taşıdığı söylenebilir. Bir başka ifadeyle İstiklâl Marşı hem bir değer hem de içinde değerleri barındıran edebî bir ürün olduğu iddia edilebilir. İşcan ve Şimşek'e göre (2012, s. 349) İstiklâl Marşı, milletin yaşantılarından, ortak paydalarından doğmuş en önemli

değerlerden birisidir ve İstiklâl Marşı birçok zaferleri, fedakârlıkları, acı olayları, hayalleri ve milletin ideallerini içinde barındırmaktadır. İstiklâl Marşı'nda millet olma bilinci bütünüyle ve en derin şekliyle hissedilebilir.

İstiklâl Marşı millî kimliğin dinamiklerini yansıtmaktadır. Tarih şuuru, sağlam karakteri, doğruluk, adalete bağlılık, başarıya olan sarsılmaz inanç, maddi ve manevi değerlerin önemi bunlardan bazılarıdır. İstiklâl Marşını öğrenen yeni nesiller bu değerleri de kalp ruhlarına kodlamış olmaktadır (Kılıç, 2008, s. 42). Edebî metinler sayesinde bireyler hem millî hem de evrensel değerleri kazanmaktadır. İstiklâl Marşı'mız Milletimizin kahramanlık destanıdır. Bundan dolayı "Türk Milletindenim" diyen, milletin tarihiyle gurur duyan herkesin İstiklâl Marşı'nın manasını çok iyi bilmesi gerekmektedir (Yıldırım, 2007, s. 246).

Araştırmanın Amacı ve Önemi

İstiklâl Marşı'ndaki kavramların, değerlerin, amaçların, yaşanmışlıkların ve milletimize verilen mesajların bilinmesi ve içselleştirilmesinin gerekliliği herkes tarafından tartışmasız kabul edilmektedir. Kurtuluş mücadelesinde atalarımızın topyekûn neler yaptıkları ve neler yaşadıkları her zaman güncelliğini korumalıdır. Bu sayede atalarımızın bize emaneti olan Türkiye Cumhuriyeti'nin sonsuza kadar yaşatılması sağlanabilir. İstiklâl Marşı'nın her kıtasında yer alan kavramlar ve değerler, geçmişten günümüze gelmiş olan manevi bir mirası dile getirmektedir. İstiklâl Marşı ancak içinde geçen bu kavramların ve değerlerin bilinmesi, anlaşılması ve anlamlandırılması ile anlamlı olabilecektir. Bundan dolayı eğitim öğretim kurumlarının tamamında öğrencilerin hazır bulunuşlukları göz önüne alınarak İstiklâl Marşı'nda yer alan ve milletimiz için vazgeçilmez olan değerlerin açığa çıkarılması ve bu yolla da içselleştirilmesi sağlanabilir. Bunu sağlayabilmenin ilk adımını da İstiklâl Marşı'nda geçen değerlerin ortaya çıkarılması bir başka ifade ile İstiklâl Marşı'nda yer alan değerlerin bilinmesi ile mümkündür.

Alanyazında yer alan çalışmalar incelendiğinde; İstiklâl Marşı'nın söz varlığı (Acar, 2018), İstiklâl Marşı'nın noktalaması (Arslan, 2013), üniversite öğrencilerinin İstiklâl Marşı'ndaki anahtar kelimeleri bilme durumları ve algıları (Atasoy, 2010; İşcan ve Şimşek, 2012), İstiklâl Marşı'mızın anlamı (Çetin, 2014), öğretmen adaylarının İstiklâl Marşı'nda kullanılan kavramları anlama düzeyleri ve İstiklâl Marşı'nın temel kavramları (Duran ve Torun, 2011; Zavotçu, 2017), Mehmet Âkif Ersoy'un Cenk Şarkısı ve Ordunun Duası şiirlerinde İstiklâl Marşı'nın ipuçları (Sakallı, 2018), kullanımlık metin türü olarak ulusal marş kavra-

mı ve işlevleri (Tepebaşılı, 2005) ve İstiklâl Marşı besteleri ve güftesi (Sağır, 2010; Yaşar, 2018) içerikleri ile çalışıldığı görülmektedir. Ancak İstiklâl Marşı'nda yer alan değerlerin belirlenmesine yönelik olarak iki sözlü bildiri (Kandemir ve Torun, 2019; Tay, Nalçacı ve Eskikanbur, 2019) çalışmasından başka bir çalışmanın alanyazında yapılmadığı inceleme sonucunda anlaşılmaktadır. Bundan dolayı çalışmanın alan yazına katkı sağlaması umulmakta ve değerler eğitiminde kullanılabileceğini göstermesi bakımından da başta sosyal bilgiler dersi olmak üzere hayat bilgisi, Türkçe, din kültürü ve ahlak bilgisi gibi değerler eğitimi yapılan derslerde kullanımı için ipuçları vereceği düşünülmektedir. Bu düşüncelerden hareketle, bu çalışmada İstiklâl Marşı'nda yer alan değerlerin belirlenmesi amaçlanmış ve aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1- İstiklâl Marşı'mızda hangi değerler ifade edilmektedir?
- 2- İstiklâl Marşı'mızın her bir kıtasında hangi değerler ifade edilmektedir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma modeli benimsenmiştir. Nitel araştırma, sosyal dünyada az ya da çok doğal olarak oluşan fenomenlerin frekansını değil, anlamını açıklamak, çözmek, tercüme etmek veya başka türlü anlamlandırmayı sağlayan bir dizi yorumlayıcı tekniği kapsayan çatı (şemsiye) bir terimdir (Van Maenen, 1979'dan aktaran Merriam, 2009, s. 13). Bir başka tanımlamada nitel araştırma; insanın, kendi sınırlarını çözmek ve kendi çabasıyla biçimlendirdiği toplumsal sistemlerin derinliklerini keşfetmek üzere geliştirdiği bilgi üretme yollarından biri (Özdemir, 2010, s. 326) olarak ifade edilmiştir.

Nitel araştırma, teori oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan derinlemesine ve ayrıntılı bilgileri gerektiren bir yaklaşımdır (Yıldırım, 1999, s. 10). Mehmet Akif Ersoy'un kaleme aldığı İstiklâl Marşı'nda yer alan değerleri tespit etmek amacıyla yapılan bu çalışmada Millî Mücadelenin gerçekleştiği zaman dilimindeki değerlerini günümüz anlayışıyla anlama çabası söz konusudur. Nitekim nitel araştırmalar, hakkında derinlemesine bir çerçeve ortaya koymak istediğimiz belirgin bir kişi, grup, durum veya bir olgu üzerindeki çalışmalara odaklanmaktadır (Cohen, Manion ve Morrison, 2013, s. 501). Bu çalışmadaki

odak, değerlerimiz çerçevesinden Mehmet Akif Ersoy'un kaleme aldığı İstiklâl Marşı'nın anlaşılmasını ve açıklanmasını içermektedir.

Nitel araştırmalar, araştırılacak konu, olay, olgu ve algıların ya da konuların doğal ortamdaki durumlarını tespit etmek amacı ile yapılmaktadır. Bu bağlamda nitel bir çalışma verilerin toplanması ve analiziyle başlayan, durumları ve olayları katılımcıların bakış açısıyla anlamaya çalışan, genelleme yapmaya çalışmadan uygulanabilirliği ölçmek üzere bunu okuyucuya bırakan, genelleme yapılması oldukça sınırlı olan, olaylar arasındaki ilişkiye dair hipotez ve kuram üretmek amacıyla desenlenebilen, değişkenler arasındaki örüntüyü ortaya koymaya yönelik model üretme çabası olarak betimlenebilir ve nitel araştırmalarda genel olarak görüşme, gözlem ve doküman çözümlemesi teknikleri kullanılmaktadır (Ekiz, 2003, s. 62; Kuş, 2003, s. 77; Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 40; Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012, s. 12). Bailey'e göre (1982) dergi ve kitaplar da doküman analizine konu olabilmektedirler (aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 188). Bu çalışmada doküman çözümleme tekniğinden yararlanılarak İstiklâl Marşı bir doküman olarak değerlendirilmiş ve araştırmada kullanılmıştır.

Araştırmanın Veri Kaynağı

Araştırmanın veri kaynağını Mehmet Akif Ersoy'un kaleme aldığı İstiklâl Marşı oluşturmuştur. Bu eserin tamamı incelenmiş eserde örneklemeye gidilmemiştir.

Araştırmada Süreç

Mehmet Akif Ersoy'un kaleme aldığı İstiklâl Marşı'nın içerdiği değerleri belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada doküman analizi ile araştırma süreci yürütülmüştür. Doküman analizi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldız, Yıldırım ve Ateş, 2009, s. 78). Anılar, günlükler, özel mektuplar, itiraflar gibi kişisel belge ve dokümanların yanı sıra yazılı basın, periyodik yazılı kaynaklar, magazin, dergi ve kitaplar da doküman analizine konu olabilirler (Bailey, 1982'den aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 188). Bu bağlamda Mehmet Akif Ersoy'un kaleme aldığı İstiklâl Marşı bir metin olma özelliği ile araştırmanın dokümanını oluşturmaktadır.

Forster (1995)'a göre doküman analizi (incelemesi), dokümanlara ulaşma, dokümanların orijinalliğini kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz

etme ve veriyi kullanma şeklinde beş aşamada gerçekleşmektedir (aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 193). Araştırma, doküman analizi aşamaları dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir.

Doküman analizinde birinci aşama dokümana ulaşmadır. Dokümana ulaşma, araştırmanın doküman inceleme boyutunun ilk aşamasını oluşturmaktadır. Bogdan ve Biklen (1992) ve Goetz ve LeCompte (1984)'e göre eğitim ile ilgili araştırmalarda; ders kitapları, program yönergeleri, okul içi ve dışı yazışmalar, öğrenci kayıtları, toplantı tutanakları, öğrenci rehberlik kayıt ve dosyaları, öğrenci ve öğretmen el kitapları, öğrenci ders ödevleri ve sınavları, ders ve ünite planları, öğretmen dosyaları, eğitim ile ilgili resmî belgeler vb. veri kaynağı olarak kullanılabilir (aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 190). Bu bağlamda araştırmanın dokümanını Mehmet Akif Ersoy'un kaleme aldığı İstiklâl Marşı eseri oluşturmuştur.

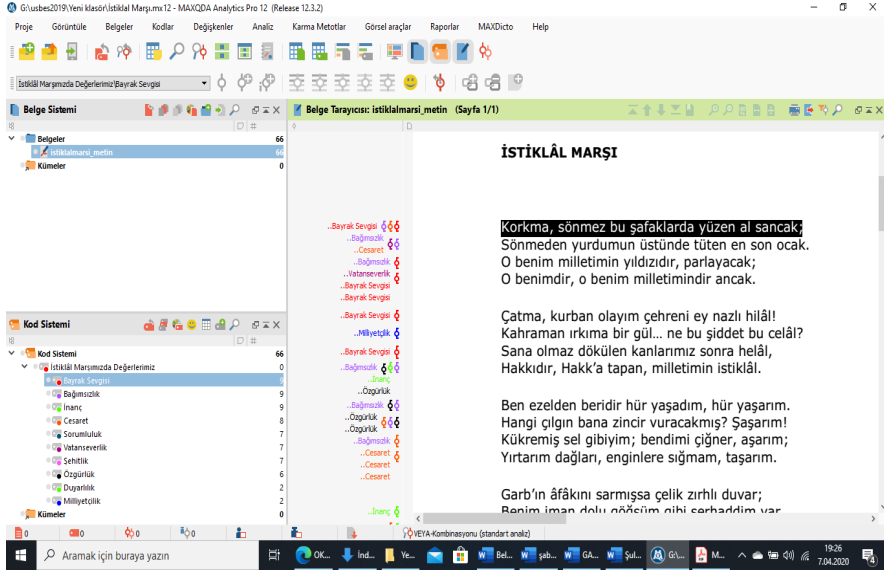
Doküman analizinde ikinci aşama dokümanın orijinalliğinin kontrol edilmesidir. Bu aşamada dokümanın orijinalliği ele alınmıştır. Bowen (2009)'e göre dokümanlar araştırmacıdan bağımsız olarak kaydedilmiş görüntü ve metinleri içermelidir. Bu bağlamda İstiklâl Marşı metninin orijinal kabul edilen metnine ulaşılmaya çalışılmış ve Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı resmi internet sitesinden yer alan pdf formatındaki dosyanın bu çalışma için kullanılabileceği düşünülmüştür (https://www.tcgb.gov.tr/assets/dosya/istiklalmarsi_metin.pdf).

Doküman analizinde üçüncü aşamayı dokümanı anlama adımı oluşturmaktadır. Bu aşamada dokümanların belirli bir sistem içinde ve birbirleriyle karşılaştırmalı olarak çözümlenmesi gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 196). Bu amaçla doküman MAXQDA 12 programı ile satır satır ve birbirleriyle karşılaştırmalı olarak belirlenen alt problemlere göre incelenmiştir.

Doküman analizinde dördüncü aşama veriyi analiz etmedir. Dördüncü aşamada veri analizine geçilmiş ve aşağıdaki adımlar izlenmiştir:

- a. Analize konu olan veriden örneklem seçme: Araştırmada örneklemeye gidilmemiştir.
- b. Kategorileri geliştirme: Bu adımda alt problemler için kategoriler oluşturulmuştur. Bu bağlamda kategorilerin geliştirilmesinde açık yaklaşım kullanılmıştır. Kategorileri belirlemede, kategorilerin önceden saptanmadığı, mesaj öğelerinin ele alınıp gözden geçirilerek kategorilerin belirlenmesine açık yaklaşım denilmektedir (Bilgin, 2006, s. 14). Araştırmanın alt problemlerine yönelik olarak İstiklâl Marşının her bir satırı tekrar tekrar okunarak bayrak sevgisi, bağımsızlık, inanç, vatanseverlik, şehitlik, özgürlük, cesaret, milli-

yetçilik, duyarlılık ve sorumluluk şeklinde kategoriler oluşturulmuştur. Bu işlem Maxqda 12 programı yardımı ile yapılmıştır ve bu kodlamalara örnek aşağıda verilmiştir:

Açık yaklaşım ile oluşturulan yukarıdaki kategorilerin belirlenmesinde araştırmacılar ayrı ayrı kategori oluşturmuşlar ve her birim üzerinde araştırmacıların oluşturduğu analiz birimlerine ait kategoriler kendi kategorileriyle karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalarda görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları tespit edilerek kategorilerin güvenilirliği Miles ve Huberman'ın (1994) formülü (Güvenirlilik=görüş birliği/görüş birliği+görüş ayrılığı) kullanılarak hesaplanmıştır. Her bir kategoriye ait işlemler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1: Çalışma Elde Edilen Her Bir Kategoriye Ait İşlemler

Kıtalar	Birinci Araştırmacı	İkinci Araştırmacı	Yapılan İşlem	Güvenirlilik Katsayısı
1. Kıta	4	3	1 kategori üzerinde uzlaşıldı	0,75
2. Kıta	4	5	1 kategori üzerinde uzlaşıldı	0,80
3. Kıta	3	3	--	1,00
4. Kıta	2	2	--	1,00
5. Kıta	5	4	1 kategori üzerinde uzlaşıldı	0,80
6. Kıta	4	4	--	1,00
7. Kıta	2	3	1 kategori üzerinde uzlaşıldı	0,67
8. Kıta	2	2	--	1,00
9. Kıta	5	4	1 kategori üzerinde uzlaşıldı	0,80
10. Kıta	4	6	2 kategori üzerinde uzlaşıldı	0,67
Kategorilerin güvenirlilik katsayısı ortalaması				0,85

Tablodan elde edilen uyum katsayıları (1; 0,67) kategorilerin yüksek güvenilirlikte kullanılabilceğini göstermektedir. Genel ortalamaya (0,85) bakıldığında uyum katsayılarına göre kategorilerin yüksek güvenilirlikte kullanılabilceği görülmektedir. Oluşturulan bu kategoriler yoluyla İstiklâl Marşının her bir satırındaki verileri anlama ve veriyi analiz etme aşamasına geçilmiş yani bu aşamayı verilerin frekanslarının nicel olarak belirlenmesi oluşturmuştur. Bu aşamada her bir alt problem, kendileri için oluşturulan kategoriler yoluyla analiz edilmiştir. Bu adımda MAXQDA 12 programı kullanılarak kategorilerin frekansları nicel olarak belirlenmiş ve kategoriler arası ilişkiler bulunmaya çalışılmıştır. Yine MAXQDA 12 programı ile veriler tablo ve şekiller yoluyla sunulmuş ve araştırmacı tarafından yapılan yorumları desteklemek amacıyla dokümandan örnek alıntılara yer verilmiştir. Bu alıntılar İstiklâl Marşı-3.Kıta-4.Satır şeklinde dokümana verilen kodlarla sunulmuştur. Buradaki kodlamada ilk ifade eserin adını, ikinci ifade hangi kıta olduğunu ve üçüncü ifade söz konusu kıtadaki satırı göstermektedir.

Doküman analizinde son aşama ise veriyi kullanmaktır. Bu aşamada dokümanların belirli bir sistem içinde ve birbirleriyle karşılaştırmalı olarak çözümlenmesi gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 196). Bu amaçla doküman MAXQDA 12 programı ile satır satır ve birbirleriyle karşılaştırmalı olarak belirlenen alt problemlere göre incelenmiştir.

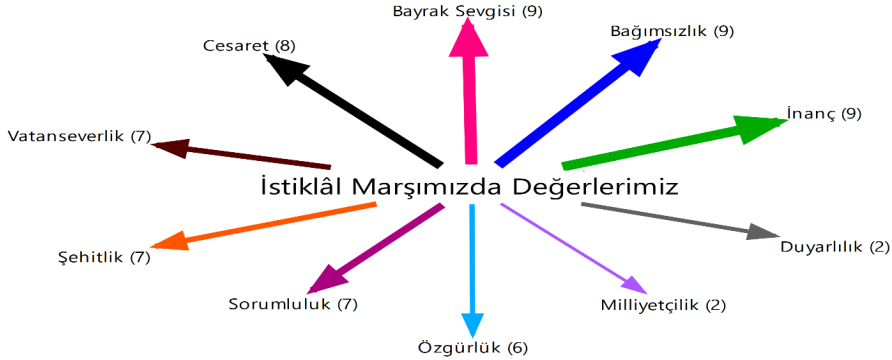
Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Araştırma insanlar ve hayvanlar üzerinde gerçekleştirilmediğinden ayrıca etik kurulu izni alınmamıştır. Bu çalışma Tay, Nalçacı ve Eskikanbur (2019) tarafından 8. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu’nda sunulan sözlü bildiriden üretilmiştir. Çalışmanın makaleye dönüştürülmesi aşamasında, etik kurallar çerçevesinde yazarlardan biri makale sürecinde katkı sağlamadığından dolayı kendi iradesi ve beyanı ile bu makale çalışmasının yazarları arasında yer almamıştır.

Bulgular

İstiklâl Marşı'nda Yer Alan Değerler

İstiklâl Marşı'mızda hangi değerlerin ifade edildiği alt problemine yönelik çalışmada ulaşılan bulgular şöyledir:

Şekil 1. İstiklâl Marşı'mızda yer alan değerler

Şekil 1'e göre İstiklâl Marşı'mızda 10 değer tespit edilmiştir. Bu değerlerden bayrak sevgisi, bağımsızlık ve inanç değerlerinin İstiklâl Marşı'mızda 9'ar kez yer aldığı görülmektedir. Bu değerleri cesaret değeri 8 kez ile takip ederken, vatansızlık, sorumluluk ve şehitlik değerleri 7'şer kez, özgürlük değeri 6 kez, milliyetçilik ve duyarlılık değerleri 2 kez ile İstiklâl Marşı'mızda yer alan değerler olmuştur.

İstiklâl Marşı'nın Kıtalarında Yer Alan Değerler

İstiklâl Marşı'mızın her bir kıtasında hangi değerlerin ifade edildiği alt problemine yönelik çalışmada ulaşılan bulgular şöyledir:

Tablo 2: İstiklâl Marşı'mızın Kıtalarında Yer Alan Değerler

Kod Sistemi	1. Kıta	2. Kıta	3. Kıta	4. Kıta	5. Kıta	6. Kıta	7. Kıta	8. Kıta	9. Kıta	10. Kıta	TOPLAM
İstiklâl Marşımızda Değerlerimiz											
İnanç		1		2	1			2	2	1	9
Bağımsızlık	2	1	2		1			1	1	2	9
Bayrak Sevgisi	3	2								4	9
Cesaret	1		3	1	2		1				8
Sorumluluk					3	4					7
Vatansızlık	1				1	2	2		1		7
Şehitlik					1	2	2		2		7
Özgürlük		1	2						1	2	6
Milliyetçilik		1								1	2
Duyarlılık						2					2
TOPLAM	7	6	7	3	8	10	5	3	7	10	66

Tablo 2'ye göre İstiklâl Marşı'mızın 2, 5, 9 ve 10. kıtalarında 5'şer değer yer alırken 1. ve 6. kıtada 4'er değer, 3., 4. ve 7. kıtalarda 3'er değer ve 8. kıtada 2 değer yer aldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte 6. ve 10. kıtada 10 yerde değer tespit edilirken, 5. kıtada 8 yerde, 1.,3. ve 9. kıtalarda 7'şer yerde, 2. kıtada 6 yerde, 7. kıtada 5 yerde, 4. ve 8. kıtalarda 3 yerde değer geçtiği görülmektedir.

Tablo 3: İstiklâl Marşı'mızın Birinci Kıtasında Yer Alan Değerler ve Yer Aldıkları Yerler

Değerler	Geçtiği Yer
Cesaret	Korkma
Vatanseverlik	Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak
Bağımsızlık	Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak; Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak
Bayrak Sevgisi	Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak; O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak; O benimdir, o benim milletimindir ancak
Toplam	4

İstiklâl Marşı'mızın birinci kıtasında 4 değer yer aldığı belirlenmiştir. Bu değerlerden bayrak sevgisi değerinin İstiklâl Marşı'mızın birinci kıtasında 3 kez yer aldığı görülmektedir. Bu değeri bağımsızlık değeri 2 kez ile takip ederken, cesaret ve vatanseverlik değerleri 1'er kez ile İstiklâl Marşı'mızın birinci kıtasında yer alan değerler olmuştur.

Tablo 4: İstiklâl Marşı'mızın İkinci Kıtasında Yer Alan Değerler ve Yer Aldıkları Yerler

Değerler	Geçtiği Yer
Özgürlük	Milletimin istiklal!
İnanç	Hakk'a tapan
Bağımsızlık	Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklal!
Milliyetçilik	Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celal?
Bayrak Sevgisi	Çatma, kurban olayım çehreni ey nazlı hilal! Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helal...
Toplam	5

İstiklâl Marşı'mızın ikinci kıtasında 5 değer yer aldığı tespit edilmiştir. Bu değerlerden bayrak sevgisi değerinin İstiklâl Marşı'mızın ikinci kıtasında 2 kez yer aldığı görülmektedir. Bu değeri inanç, bağımsızlık, özgürlük ve milliyetçilik değerlerinin 1'er kez ile takip ettiği anlaşılmaktadır. İstiklâl Marşı'mızın ikinci kıtasında "milletimin istiklal!" ifadesinden özgürlük, "Hakk'a tapan" ifadesinden inanç değerleri belirlenmiştir.

Tablo 5: İstiklâl Marşı'mızın Üçüncü Kıtasında Yer Alan Değerler ve Yer Aldıkları Yerler

Değerler	Geçtiği Yer
Cesaret	Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım! Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım. Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.
Özgürlük	Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım. Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Bağımsızlık	Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım. Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Toplam	3
	7

Tablo 5'de, İstiklâl Marşı'mızın üçüncü kıtasında 3 değer yer aldığı görülmektedir. Bu değerlerden cesaret değerinin İstiklâl Marşı'mızın üçüncü kıtasında 3 kez yer aldığı görülmektedir. Bu değeri bağımsızlık ve özgürlük değerlerinin 2'şer kez ile takip etmektedir.

Tablo 6: İstiklâl Marşı'mızın Dördüncü Kıtasında Yer Alan Değerler ve Yer Aldıkları Yerler

Değerler	Geçtiği Yer
Cesaret	Korkma!
İnanç	Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var. Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Toplam	2
	3

Tablo 6'ya göre İstiklâl Marşı'mızın dördüncü kıtasında 2 değer yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu değerlerden inanç değerinin İstiklâl Marşı'mızın dördüncü kıtasında 2 kez, cesaret değerinin ise 1 kez yer aldığı görülmektedir. Cesaret değeri "korkma" ifadesinden hareketle oluşturulmuş, inanç değeri ise İstiklâl Marşı'mızın dördüncü kıtasının ikinci ve üçüncü mısralarının bütününden elde edilmiştir.

Tablo 7: İstiklâl Marşı'mızın Beşinci Kıtasında Yer Alan Değerler ve Yer Aldıkları Yerler

Değerler	Geçtiği Yer
Cesaret	Arkadaş! Yurdumu alçakları uğratma, sakın. Siper et gövdeni, dursun bu hayasızca akın.
Şehitlik	Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın... Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.
Vatanseverlik	Siper et gövdeni, dursun bu hayasızca akın. Arkadaş! Yurdumu alçakları uğratma, sakın.

İnanç	Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...	
Sorumluluk	Arkadaş! Yurdumu alçakları uğratma, sakın. Siper et gövdeni, dursun bu hayasızca akın.	
Toplam	5	8

İstiklâl Marşı'mızın beşinci kıtasında 5 değer yer aldığı belirlenmiştir. Bu değerlerden sorumluluk değerinin İstiklâl Marşı'mızın beşinci kıtasında 3 kez yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu değeri cesaret değerinin 2 kez, inanç, vatanserverlik ve şehitlik değerlerinin 1'er kez ile takip ettiği görülmektedir. İstiklâl Marşı'mızın beşinci kıtasında 5 değer, sekiz yerde belirlenmiştir.

Tablo 8: İstiklâl Marşı'mızın Altıncı Kıtasında Yer Alan Değerler ve Yer Aldıkları Yerler

Değerler	Geçtiği Yer	
Şehitlik	Düşün altındaki binlerce kefensiz yatani. Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:	
Vatanserverlik	Bastığın yerleri 'toprak!' diyerek geçme, tanı: Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatani.	
Duyarlılık	Düşün altındaki binlerce kefensiz yatani incitme, yazıktır, atanı:	
Sorumluluk	Bastığın yerleri 'toprak!' diyerek geçme, tanı: Düşün Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatani.	
Toplam	4	10

İstiklâl Marşı'mızın altıncı kıtasında 4 değer yer aldığı tespit edilmiştir. Bu değerlerden sorumluluk değerinin İstiklâl Marşı'mızın altıncı kıtasında 4 kez yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu değeri cesaret değerinin 2 kez, şehitlik, vatanserverlik ve duyarlılık değerlerinin 2'şer kez ile takip ettiği görülmektedir. İstiklâl Marşı'mızın altıncı kıtası 4 değeri, 10 farklı yerde içermektedir. Bir başka ifade ile onuncu kıta ile birlikte altıncı kıta değerinin yer aldığı yer bakımından en zengin kıta durumundadır.

Tablo 9: İstiklâl Marşı'mızın Üçüncü Kıtasında Yer Alan Değerler ve Yer Aldıkları Yerler

Değerler	Geçtiği Yer
Cesaret	Kim bu cennet vatanının uğruna olmaz ki feda?
Şehitlik	Kim bu cennet vatanının uğruna olmaz ki feda?
	Şüheda fişkırarak toprağı sıksan, şüheda!
Vatanseverlik	Kim bu cennet vatanının uğruna olmaz ki feda?
	Canı, cananı, bütün varımı alsında Huda, Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.
Toplam	3

Tablo 9'a göre İstiklâl Marşı'mızın yedinci kıtasında 3 değer yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu değerlerden vatanseverlik ve şehitlik değerlerinin İstiklâl Marşı'mızın yedinci kıtasında 2'şer kez, cesaret değerinin ise 1 kez yer aldığı görülmektedir. İstiklâl Marşı'mızın yedinci kıtasında yer alan "Kim bu cennet vatanının uğruna olmaz ki feda?" mısrası anlam bakımından üç değeri (cesaret, şehitlik, vatanseverlik) aynı anda içeren ve bu özelliği ile ikinci ve onuncu kıtada yer alan "Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl." (bağımsızlık, inanç, özgürlük), üçüncü kıtada yer alan "Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!" (bağımsızlık, cesaret, özgürlük) ve onuncu kıtada yer alan "Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın hürriyet;" (bağımsızlık, cesaret, özgürlük) mısraları ile birlikte dokuzuncu kıtadaki "O zaman vecd ile bin secde eder-varsayım" (bağımsızlık, şehitlik, vatanseverlik, inanç) mısrasından sonra en çok değer barındıran mısralardandır.

Tablo 10: İstiklâl Marşı'mızın Sekizinci Kıtasında Yer Alan Değerler ve Yer Aldıkları Yerler

Değerler	Geçtiği Yer
İnanç	Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli.
	Bu ezanlar-ki şahadetleri dinin temeli-
Bağımsızlık	Ebedi yurdumun üstünde benim inlemeli
Toplam	2

Tablo 10'da, İstiklâl Marşı'mızın sekizinci kıtasında 2 değer yer aldığı görülmektedir. Bu değerlerden bağımsızlık değerinin İstiklâl Marşı'mızın sekizinci kıtasında 2 kez, inanç değerinin 1 kez yer aldığı anlaşılmaktadır. İstiklâl Marşı'mızın sekizinci kıtası, tespit edilen iki değer ile dördüncü kıta ile birlikte en az değeri barındıran kıta durumundadır. Bu kıtanın biri mısrası hariç diğer üç mısradaki iki değer tespit edilmiştir. "Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli." ve "Bu ezanlar-ki şahadetleri dinin temeli-" mısraları inanç değerini, "Ebedi yurdumun üstünde benim inlemeli" mısrası da bağımsızlık değerini içerdiği belirlenmiştir.

Tablo 11: İstiklâl Marşı'mızın Dokuzuncu Kıtasında Yer Alan Değerler ve Yer Aldıkları Yerler

Değerler	Geçtiği Yer
Şehitlik	O zaman vecd ile bin secde eder-varsa-taşım,
	Her cerihandan, ilahi, boşanıp kanlı yaşım, Fıskırır ruh-ı mücerred gibi yerden na'şım;
Özgürlük	O zaman yükselerek arşa değer belki başım.
İnanç	O zaman vecd ile bin secde eder-varsa-taşım,
	O zaman yükselerek arşa değer belki başım.
Bağımsızlık	O zaman vecd ile bin secde eder-varsa-taşım,
Vatanseverlik	O zaman vecd ile bin secde eder-varsa-taşım,
Toplam	5

İstiklâl Marşı'mızın dokuzuncu kıtasında 5 değer yer aldığı belirlenmiştir. Bu değerlerden şehitlik ve inanç değerlerinin İstiklâl Marşı'mızın dokuzuncu kıtasında 2'şer kez yer aldığı görülmektedir. Bu değerleri bağımsızlık, vatanseverlik ve özgürlük değerlerinin 1'er kez ile takip ettiği anlaşılmaktadır. İstiklâl Marşı'mızın dokuzuncu kıtasındaki "O zaman vecd ile bin secde eder-varsa-taşım" (bağımsızlık, şehitlik, vatanseverlik, inanç) mısrası dört değeri aynı anda içeren ve bu özelliği ile en çok değer barındıran mısra durumundadır.

Tablo 12: İstiklâl Marşı'mızın Onuncu Kıtasında Yer Alan Değerler ve Yer Aldıkları Yerler

Değerler	Geçtiği Yer
Özgürlük	milletimin istiklal!
	hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
İnanç	Hakk'a tapan,
	Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Bağımsızlık	Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklal!
Milliyetçilik	Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlal: Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilal!
	Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helal. Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlal: Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Toplam	5

Tablo 12'ye göre İstiklâl Marşı'mızın onuncu ve son kıtasında 5 değer yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu değerlerden bayrak sevgisi değerinin İstiklâl Marşı'mızın son kıtasında 4 kez yer aldığı görülmektedir. Bu değeri bağımsızlık ve özgürlük değeri 2 kez ile takip ederken, inanç, özgürlük ve milliyetçilik değerleri 1'er kez ile İstiklâl Marşı'mızın son kıtasında yer alan değerler olmuştur.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

İstiklâl Marşı'mızda 10 değer yer almaktadır. Bu değerlerden bayrak sevgisi, bağımsızlık ve inanç değerlerinin İstiklâl Marşı'mızda en çok geçen değerler olduğu görülmektedir. Cesaret, sorumluluk, vatanseverlik, şehitlik, özgürlük, milliyetçilik ve duyarlılık değerleri, İstiklâl Marşı'mızda yer alan diğer değerlerdir. İstiklâl Marşı'mızda yer alan söz konusu bu değerlerin aynı zamanda Türk Milletinin millet olma özelliğini de yansıttığı söylenebilir. Nitekim Çetin'e göre (2012, s. 9) soyut değerler adına yaşama emelinde birleşen insanlar, ancak gerçek manada millet olabilme katına yükselebilmektedirler. İstiklâl Marşı'mızda yer alan bayrak sevgisi, bağımsızlık, inanç, cesaret, sorumluluk, vatanseverlik, şehitlik, özgürlük, milliyetçilik ve duyarlılık değerlerinin her birinin soyut değerler olduğu ve Türk Milletinin bu değerleri yaşatmak emelinde ve arzusunda olduğu marşın hem her bir mısrasında hem her bir kıtasında hem de genelinde görülebilir. Bununla birlikte söz konusu değerlerin Türk Milletinin karakteristik özelliklerini de betimlediği söylenebilir.

İstiklâl Marşı'nı içinde geçen kavramlar boyutu ile ele alan Zavotçu (2017, s. 2433); İstiklâl Marşı'nın Millî Mücadelenin amacını anlatan ve Türk milletinin karakterini yansıtan anlamlı bir manzume ve somut bir belge olduğunu, Türk milletinin karakterinin marşın mısralarına özenle işlendiğini, marşa dikkatli bir bakış açısıyla bakıldığında Türk milletiyle özdeşleşen kavramları açık bir şekilde görmemizi sağladığını belirtmektedir. Bu kavramların özgürlük ya da bağımsızlık (hürriyet, istiklal); yiğitlik ve kahramanlık (cesaret); bayrak, vatan ve millet sevgisi ile din ve iman tutkusu olduğunu açıklamaktadır.

İstiklâl Marşı'nda geçtiği tespit edilen değerlerin tesadüfen bu eserde yer aldığı düşünmek anlamlı olmayacaktır. Hem yazıldığı dönem hem de yazılış amacı söz konusu eserin bazı değerleri içermesinin gerekliliğini gösterebilir. Türk Milletine ve onun ordusuna seslenen İstiklâl Marşı'nın yine Türk Milletinin ve onun ordusunun sahip olduğu değerleri yansıtmayı beklenebilir. Atatürk (2015, s. 530) Nutuk'ta Türk Milleti için "Biz Türkler, bütün tarihi hayatımızca hürriyet ve bağımsızlığa timsal olmuş bir milletiz!" diyerek Türk Milletinin en büyük karakterinin özgürlük ve bağımsızlık olduğunu işaret etmektedir. Söz konusu bu karakteri oluşturan özgürlük ve bağımsızlık değerlerinin İstiklâl Marşı'nda geçen değerler arasında olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte İstiklâl Marşı'nın Millî Mücadele yıllarında yazılması bu dönemi de kapsayan değerleri içermesini gerekli kılabılır. Millî Mücadele, Türk Milleti için özgürlük ve

bağımsızlık savaşıdır ve İstiklâl Marşı'nda da bu değerlerin yer alması tabii bir durumdur şeklinde yorumlanabilir. Nitekim Mustafa Kemal Atatürk (2015, s. 514) Nutuk'ta Millî Mücadele, "Türk milletinin hürriyet ve bağımsızlık fikrinin ölümsüz abidesidir." şeklinde betimlemektedir. Bu betimlemenin hem Millî Mücadelenin hem de İstiklâl Marşı'nın ana değerlerini gösterdiği söylenebilir. Dolayısıyla İstiklâl Marşı'nda yer alan özgürlük ve bağımsızlık değerlerinin hem Türk Milleti'nin özelliklerini karakterize ettiği hem de Millî Mücadelenin amacını betimlediği anlaşılabilir. Bununla birlikte bu çalışmada tespit edilen İstiklâl Marşı'mızdaki bayrak sevgisi, bağımsızlık, inanç, cesaret, vatanseverlik, şehitlik ve özgürlük değerlerinin benzer şekilde Türk milletinin karakteriyle özdeşleşen ve ruhunu yansıtan değerler olduğu söylenebilir. Benzer şekilde Zavotçu (2017, s. 2414) İstiklâl Marşı'mızın mısralarına göz atıldığında Türk milletinin karakteriyle özdeşleşen ve ruhunu yansıtan kavramları açık bir şekilde görebileceğimizi belirtmekte ve bu kavramların özgürlük ya da bağımsızlık (hürriyet, istiklâl); yiğitlik ve kahramanlık (cesâret); bayrak, vatan ve millet sevgisi ile din ve iman tutkusu olduğunu betimlemektedir.

İstiklâl Marşı'mızın 2, 5, 9 ve 10. kıtalarında 5'şer değer yer alırken 1 ve 6. kıtada 4'er değer, 3 ve 7. kıtalarda 3'er değer ve 4. ve 8. kıtadalarda 2 değer yer aldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte en çok olmak üzere 6. ve 10. kıtada 10 yerde değer tespit edilirken en az olmak üzere de 4. ve 8. kıtada 3 yerde değer geçtiği görülmektedir. Özetle betimlenirse İstiklâl Marşı'nın her kıtasında değerlerin yer aldığı, hemen hemen her bir mısrasında da ya değer yer aldığı ya da bir değer betimlendiği söylenebilir. Çünkü İstiklâl Marşı'nın her bir kıtasında en az iki değer ifade edilirken toplamda 66 yerde de değer geçtiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte İstiklâl Marşı'mızın dokuzuncu kıtadaki "O zaman vecd ile bin secde eder-varsa-taşım" (bağımsızlık, şehitlik, vatanseverlik, inanç) mısrasında dört değer, ikinci ve onuncu kıtada yer alan "Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl." (bağımsızlık, inanç, özgürlük), üçüncü kıtada yer alan "Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!" (bağımsızlık, cesaret, özgürlük), yedinci kıtasında yer alan "Kim bu cennet vatanının uğruna olmaz ki feda?" (cesaret, şehitlik, vatanseverlik) ve onuncu kıtada yer alan "Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın hürriyet;" (bağımsızlık, cesaret, özgürlük) mısralarında da üçer değer yer aldığı anlaşılmaktadır. Yıldırım'a göre (2007, s. 247), İstiklâl Marşı'nın her bir mısrası anlayabilene nice dersler ve uyarılarla doludur. Mehmet Akif'in İstiklâl Marşı ile Türk halkını bugün bile eğitmeye devam ettiğini söylemek mümkündür. Bu eseri okullarda, resmî kurumlarda ve çeşitli toplantılarda bugün de okunarak Türk halkına onun hedeflediği ruhu ver-

meye, yol göstermeye ve eğitmeye devam ettiği ve bağımsızlığın sembolü olan bayrağın, onun temsil ettiği hürriyetin ve şehit kanlarıyla alınan vatan toprağının değerinin vurgulandığı görülebilir (Özgen, 2013, s. 18). Zavotçu (2017, s. 2414) bu özelliği ile İstiklâl Marşı'nın didaktik (öğretici) bir metin olarak nitelendirilebileceğini belirtmekte ve didaktik (öğretici) bir metin olma özelliğinin; Türk'ün şanlı tarihini ve karakteristik özelliklerini ve onu millet yapan değerleri öğretme amacıyla olmasına bağlamaktadır.

İstiklâl Marşı'mız, Türk milletinin cesaretini, tahammülünü ve direncini artırmak için "Korkma" ifadesi ile başlamaktadır ve bu ifadenin cesaret değeri ile ilgili olduğu görülebilir. Mehmet Akif Ersoy, "Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak" dizesinde bağımsızlığın sembolü olan bayrağın vatanın gökyüzünde dalgalanmaya devam edeceğini belirttiği ve bu dize ile hem bağımsızlık hem de bayrak sevgisi değerlerine atıfta bulunduğu düşünülebilir. "O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak" ve "O benimdir, o benim milletimindir ancak" dizeleri ile de bayrak sevgisini işlemekte ve bayrağın parlayacağını, onun Türk milletinin yıldızı olduğunu ve sadece ve sadece Türk Milletinin bayrağı olduğunu belirtmektedir. Böylece söz konusu üç dizede bayrak sevgisi değerinin ele alındığı görülebilir. İstiklâl Marşı'mız ilk kıtasının ikinci dizesinde ise "Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak" ifadeleriyle bayrağın vatan topraklarında son bir Türk ocağı (evi) yok edilene kadar dalgalanacağını yani bağımsızlık ve vatanseverlik değerlerine atıfta bulunduğu söylenebilir. Gündüzalp'e göre (2008, s. 238) hiçbir zaman ümitsizliğe kapılmayan, tarihini, milletini ve kahraman ordusunu çok iyi tanıyan Mehmet Akif, iman ve imanının verdiği ümitle ve cesaretle haykırıyor, kükrüyor ve gürlüyordu: Korkma, endişe etme. Alsancak sönmez yok edilemez. Onun sönmesi yok edilebilmesi için yurdumuzda tek aile tek vatan evladının kalmaması lazımdır. Bu da çok zor olduğuna göre bu aziz millet bayrağını ve bayrağının temsil ettiği hürriyeti kaybetmemek için, en son ferdine kadar mücadeleye devam edecektir diyordu. Bu satırlardan da anlaşılacağı üzere Mehmet Akif Ersoy cesaret timsali olan Türk Milleti'nin bayrağa olan sevgisini, bağımsızlığa tutkusunu ve vatana olan sevgisini cesaret, bayrak sevgisi, bağımsızlık ve vatanseverlik değerleriyle anlatmıştır.

İstiklâl Marşı'mızın ikinci kıtasının ilk dizesi bayrağımıza seslenerek başlıyor ve "Çatma, kurban olayım çehreni ey nazlı hilal" ifadesiyle ülkenin o zamanki durumundan dolayı öfkeli olan bayrağın çehresini çatmaması isteniyor. Çehrenin çatık olması kızgınlık durumunu ifade etmektedir ve burada bayrak kişiselleştirilerek kaşlarını çatın sevgiliye benzetilmiştir. Nitekim edebiyatta da

sevgilinin kaşlarının “hilal”e benzetilmesi, bayrağın sevgili yerine konulduğuna işaretler. Dolayısıyla burada bayrak sevgisinden bahsedildiği söylenebilir. Üçüncü dizede de bayrağa seslenmeye devam eden Mehmet Akif Ersoy “Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helal...” sözleriyle bayraktan; kızgınlığı, şiddetlenmeyi ve kırgınlığı bırakarak gülümsemesini istemektedir ki bunun da bayrak sevgisi ile ilgili olduğu anlaşılabilir. Hakkıdır, Hakk’a tapan milletimin istiklal! dizesinde ise Hakk’a inanan Türk milletinin bağımsız ve özgür olmasının onun hakkı olduğu vurgulanarak bağımsızlık, özgürlük ve inanç değerlerine atıfta bulunulduğu görülebilir. İkinci dizede “Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celal?” sözleriyle Türk milletinin kahraman bir millet olduğu vurgusuyla milliyetçilik değerinin işlendiği söylenebilir. Uçman’a göre (2014, s. 168), Türk Milleti tarih sahnesine çıktığı günden başlayarak bugüne kadar sayısız kahramanlıklar göstermiştir ve bu yönü ile tarihte bir benzerine az rastlanır bir millettir. Yine Türk Milletinin tarih boyunca uğruna savaştığı ve gerektiği zaman hiç çekinmeden canını feda edebileceği bazı ebedi ve kutsal değerler söz konusudur ve bu değerlerden hürriyet ve istiklal, Türk milletinin en kutsal değerleri arasında yer almaktadır. Bundan dolayıdır ki İstiklâl Marşı’mızın ikinci kıtasında Türk Ulusu hürriyet ve istiklali (özgürlük ve bağımsızlığı) için inancı ve milliyetçi ruhuyla bayrağını dalgalandıracağı betimlenmektedir. Bir başka ifade ile İstiklâl Marşı’mızın ikinci kıtasında bağımsızlık, özgürlük, inanç, milliyetçilik ve bayrak sevgisi değerleri betimlenmektedir.

İstiklâl Marşı’mızın üçüncü kıtası “Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.” dizesi ile başlamaktadır. Bu dizede Mehmet Akif Ersoy “ben” ifadesini Türk milleti manasında kullanmış ve Türk milletinin geçmişten günümüze özgür ve bağımsız yaşadığını ve de yaşamaya devam edeceğini belirterek özgürlük ve bağımsızlık değerlerine atıf yapmaktadır. İkinci dize ise “Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!” ifadeleriyle Türk milletinin özgürlük ve bağımsızlığını hiç kimsenin engel olamayacağını bir başka ifadeyle Türk milletinin karakterini oluşturan özgürlük ve bağımsızlık değerlerinin zincirlenemeyeceğini, elinden alınamayacağını söylemekte ve buna cesaret edenlerin akıllarının başında olmadığını, bunun şaşkınlık veren bir durum olduğunu belirtmektedir. Üçüncü ve dördüncü dizede de bu durumdan dolayı “Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım. Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.” söylemleriyle özgürlük ve bağımsızlığın önündeki tüm engelleri çiğneyip aşacağını belirterek cesaret değerine vurgu yaptığı görülebilir. Durmuş’a göre (2013, s. 44) Türkler hiçbir dönemde sürekli esir olarak yaşamamışlar, düşmana karşı her türlü eziyete katlanmış, her türlü çileyi çekmiş, varıyla yoğunla savaştıkları

ama asla esir kalmamışlardır. Ölmeyi, şehit olmayı esirliğe tercih etmişler ve buna da tarih şahitlik etmiştir. İşte İstiklâl Marşı'mızın üçüncü kıtasında Mehmet Akif Ersoy bu gerçeği haykırmakta ve Türk Milletinin özgürlük ve bağımsızlığını elde etmek için gerekli olan cesarete sahip olduğunu belirtmektedir. Böylece İstiklâl Marşı'mızın üçüncü kıtasında cesaret, özgürlük ve bağımsızlık değerlerinin işlendiği anlaşılabilir.

İstiklâl Marşı'mızın dördüncü kıtasındaki “Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var. Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar” dizelerinde Mehmet Akif Ersoy, ülkemizi istila edenlere meydan okuyor ve Türk milletine seslenerek korkmamasını belirterek ikinci dizesinde iman dolu yüreğinden cesaret alarak sınırlarımızı koruyacağımızı vurgulanmaktadır. Bir başka ifadeyle “korkma” ifadesiyle cesaret ve aynı dizedeki “nasıl böyle bir imanı boğar” ifadesiyle inanç değerine yer verildiği anlaşılmaktadır. Kocakaplan (2015, s. 53) bu mısralarda millete ümit ve cesaret aşılandığını, “O canavar ne kadar ulursa ulusun, sen korkma cesur ol! Zira onun bu sesleri, ölmek üzere ve hatta eceli senin elinden gelecek tek dişi kalmış bir canavarın feryatlarıdır. Saldırgan medeniyet, can çekişmekte olan ve can havliyle son saldırışlarını yapan, tek dişi kalmış bir canavarı andırır. Canavarın gücü, senin göğsündeki imanı boğmaya yetmeyecektir” şeklinde betimleyerek söz konusu mısralardaki cesaret ve inanç değerlerinin nasıl yer aldığını açıklamaktadır.

İstiklâl Marşı'mızın beşinci kıtasında Mehmet Akif Ersoy Türk askerine sesleniyor ve ilk iki dizede “Arkadaş! Yurdumu alçakları uğratma, sakın. Siper et gövdeni, dursun bu hayasızca akın.” diyerek askerimize sorumluluğunun; yurdu düşmanlara bırakmaması, vatani koruması, vücudunu düşmana siper etmesi ve gerekirse vatani için canını vermesi olduğunu ve bu sorumluluğu yerine getirirken cesaretli olmasını istemektedir. Dolayısıyla bu ilk iki dizede cesaret, sorumluluk, şehitlik ve vatanseverlik değerlerinin işlendiği söylenebilir. Sonraki iki dizede “Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın..., Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.” ifadeleriyle Türk askerine, Allah'ın Türk milletine vaat ettiği zafer gününün yakında geleceğini bu yüzden cesaretli olmasını söylenmektedir. Bu dizelerde ise cesaret ve inanç değerlerinin işlendiği anlaşılabilir. Özetle İstiklâl Marşı'mızın beşinci kıtasında cesaret, sorumluluk, inanç, şehitlik ve vatanseverlik değerleri yer almaktadır. İstiklâl Marşı'mızın beşinci kıtası ile ilgili olarak Çetin (2014); “Millî varlığımızı, millî kimliğimizi, değerlerimizi, inançlarımızı, geleneklerimizi ancak kendimize ait bağımsız bir vatanımızda yaşayabilir ve yaşatabiliriz. Müslüman için imkânsız diye bir şey

yoktur. Allah her şeye kadirdir. O isterse en kötü şartları bile tersine çevirebilir. Maddî sebeplere bakıp da ümit kesmemek lazımdır. Düşman sayıca, silahça çok olabilir, kat kat üstün olabilir ama bu durum onların mutlak anlamda üstün gelecekleri anlamına gelmez. Onun için yılmadan, ümidi kesmeden mücadeleye devam etmek lazımdır. Dolayısıyla burada Allah'ın Türk milletine vaad ettiği şey, hem dünyada tam bağımsız ve bağılantısız hür bir vatan ve devlet, hem de cennettir.” şeklinde açıklamada bulunmuştur. Bu açıklamalar ile bu çalışmada tespit edilen değerlerin örtüştüğü söylenebilir.

İstiklâl Marşı'mızın altıncı kıtasında vatan kavramının ön plana çıktığı görülmektedir. “Bastığın yerleri 'toprak!' diyerek geçme, tanı:” ve “Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı” dizlerinde toprağın nasıl vatan anlamına geldiği anlatılırken bu toprağın cennete benzetildiği dolayısıyla vatanseverlik değerinin vurgulandığı söylenebilir. Yine bu iki dizde geçme, tanı ve verme ifadeleriyle birlikte ikinci dizinin başındaki düşün ifadesinin sorumluluk değerini ön plana çıkardığı anlaşılmaktadır. “Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.” ve “Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:” dizlerinde ise şehitlik değerinin işlendiği ve yine aynı dizelerde toprağı vatan yapan unsurlara yani kefensiz yatan şehitlere bir başka ifadeyle atalara karşı duyarlı olunması gerektiği belirtilmekte ve böylece duyarlılık değerinin bu dizlerle anlatıldığı görülmektedir. Canım ve Çalık'a göre (2007, s. 45) İstiklâl Marşı'mızın altıncı kıtasında üzerinde önemle durulan iki mukaddes kavram vardır. Bunlar vatan ve şehitliktir. Bilindiği gibi vatan rastgele bir toprak parçası değildir. Bu toprakları, şehitlerimiz döktükleri kanla vatan haline gelmişlerdir. Vatanın her karış toprağı bizim için dünyalara bedeldir.

İstiklâl Marşı'mızın yedinci kıtasında da vatan kavramının ön plana çıktığı görülmektedir. “Kim bu cennet vatanının uğruna olmaz ki feda?” ve “Canı, cananı, bütün varımı alsında Huda, Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.” dizelerindeki “cennet vatan ve vatanımdan beni” ifadeleri ile vatanın kutsallığı anlatılmakta ve vatanseverlik değeri vurgulanmaktadır. Birinci dizedeki “kendini feda etme” hem cesaret hem de şehitlik değerlerinin vurgulandığı söylenebilir. İkinci dizedeki şüheda ise zaten şehitlik anlamına geldiğinde doğrudan şehitlik değerinin bu dizde işlendiği anlaşılabılır. Kaymaz'a göre (2009, s. 59) Mehmet Akif Ersoy yedinci kıtada vatanımızın cennet kadar değerli olduğuna vurgu yaparak, dini söylem ve şehitlik kavramını ön plana çıkartıyor. Toprağımızın her karışında şehit bulunduğuna dikkat çeken Akif, canımızı seve seve verebileceğimizi, sevdiğimizimizin acısına katlanabileceğimizi ancak vatansız

kalışın mahrumluğuna dayanamayacağımızı belirtmektedir. Bir başka ifade ile bu kıtada vatanseverlik, şehitlik ve cesaret değerleri işlenmektedir.

İstiklâl Marşı'mızın sekizinci kıtasında Mehmet Akif Ersoy'un Allah'a seslendiği anlaşılmaktadır. "Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli." ve "Bu ezanlar-ki şahadetleri dinin temeli-" şeklindeki ikinci ve üçüncü dizelerde mabed, ezan ve din ifadelerinin inanç değerini açığa çıkardığı söylenebilir. Bir başka ifadeyle Allah'tan tek isteğin ibadet yerlerine düşmanların elinin değmemesi ve ezanların sonsuza dek susmamasıdır (ki bunlar dinin temellerini oluşturmaktadır). Üçüncü dizede ise edebi ifadesiyle bağımsızlık değerinin vurgulandığı görülmektedir. Kemal'e göre (2015, s. 45) bu kıtada ana düşünce olarak; inanç ve din hürriyetimizi ancak vatanımızın istiklali sayesinde kullanabileceğimiz ifade edilmektedir. Bu da bu kıtada inanç ve bağımsızlık değerlerinin yer aldığını açığa çıkarmaktadır.

İstiklâl Marşı'mızın dokuzuncu kıtasının ana temasını inanç değerinin oluşturduğu söylenebilir. "O zaman vecd ile bin secde eder-varsa-taşım," dizesinde vecd sözcüğünün başlı başına inanç değerini anlattığı görülebilir. Özköse'ye göre (2007) üzüntü ve sevinç türünden kalpte bulunan her duygu, kalbin işitmesi ve görmesi birer vecddir. Hakiki vecd, ileri derecedeki Allah sevgisi, irade sağlamlığı ve Allah aşkından meydana gelmektedir. Mehmet Akf Ersoy, İstiklâl Marşı'mızın dokuzuncu kıtasında Türk milletinin özgür ve bağımsızlık bir vatanında yaşama durumu oluşursa ve bir mezar taşı da varsa ruhunun Allah aşkıyla coşup, şükür secdesine varacağını belirtmektedir. Bu bağlamda dokuzuncu kıtanın ilk dizesinin başta inanç olmak üzere vatanseverlik, özgürlük ve bağımsızlık değerlerini içermekte olduğu söylenebilir. Aynı dize ve devamındaki "Her cerihamdan, ilahi, boşanıp kanlı yaşım," ve "Fışkırır ruh-ı mücerred gibi yerden na'sım;" dizelerinin şehitlik değeri ile ilgili olduğu görülmektedir. Nitekim Çetin'e göre (2014, s. 84) burada vatanın bağımsızlığı karşısında şükür duygusunun, zafer ve bağımsızlık sevincinin mutlak anlamda ifade edilmesi imgesi bulunmaktadır.

İstiklâl Marşı'mızın son kıtasının ana temasını bayrak sevgisi değerinin oluşturduğu görülmektedir. Mehmet Akif Ersoy, son kıtanın ilk dört dizesinde Türk bayrağına seslenmekte ve şanlı hilal, hepsi helal, yok izmihlal ve hürriyet ifadeleriyle Türk bayrağının şanlı, ulu, yüce ve ona dökülen kanların hepsinin helal olduğunu, onun çökmeyeceğini, yok olmayacağını ve sonsuza kadar özgür olacağını belirtmektedir. Dolayısıyla ilk dört dizede öncelikle bayrak sevgisi

ve bunun ardından özgürlük ve bağımsızlık değerlerinin işlendiği söylenebilir. Bununla birlikte “Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlal:” dizesinde ırkıma sözcüğü ile milliyetçilik değerine yer verildiği görülmektedir. İstiklâl Marşı’mızın “Hakkıdır, Hakk’a tapan, milletimin istiklal!” dizesi ile bitmekte ve bu dizede inanç, özgürlük ve bağımsızlık değerlerinin vurgulandığı anlaşılmaktadır. Zavotçu’ya göre (2017, s. 2433) İstiklâl Marşı’nın bu son mısraları özgürlüğün sonsuza dek Türk milletinin hakkı olduğunu, özgürlüğün simgesi olan ve rengini şehitlerin kanından alan bayrağa özgürce dalgalanmanın yakıştığını beyan etmektedir. Ayrıca, İstiklâl Marşı’nın esası diyebileceğimiz değerlerin önemli kısmını bir arada sunan bir şiir parçasıdır. Bu dörtlükte millet, istiklâl/hürriyet, bayrak, Hak ve din sevgisinin üst perdeden, cesur ve korkusuzca söylenişine tanık olduğumuz belirtilmektedir. Bu açıklamalar çerçevesinde ele alındığında son kıtada belirlenen özgürlük, bağımsızlık, milliyetçilik ve bayrak sevgisi değerlerinin İstiklâl Marşı’nın esasını oluşturan değerler olduğu anlaşılmaktadır.

Elde edilen bu sonuçlar İstiklâl Marşı’nın hem sosyal bilgiler hem de değer eğitimi yapılan diğer derslerde kullanılabileceğini gösterebilir. Nitekim Kandırmir ve Torun (2019) İstiklâl Marşı’nda; sosyal bilgiler programında belirlenen değerlerden duyarlılık, bağımsızlık, özgürlük, dayanışma, sorumluluk, saygı, vatanseverlik, sevgi ve adalet değerlerinin yer aldığını ve bundan dolayı da İstiklâl Marşı’nın sosyal bilgiler dersinde değer eğitimi için kullanılabileceğini belirtmişlerdir. Son söz olarak; değerler ile ilgili gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde farklı araştırmalar yapılmaktadır. Bu araştırmaların bir kısmı değerlerin kazandırılmasına yöneliktir. Türkiye değerlerin kazandırılması açısından zengin bir mirasa sahiptir. Bu miraslardan bir tanesi de şüphesiz İstiklâl Marşı’dır. Araştırmada İstiklâl Marşı’nda 10 değer olduğu tespit edilmiştir. Belirlenen değerler Türk milletini millet yapan değerlerdir. Bu değerlerin kazandırılmasında İstiklâl Marşı’nın kullanılması değerlerin içselleştirilmesine katkı sağlayabilir. Bundan dolayı İstiklâl Marşı’nın sadece ezberlenerek okutulması ile yetinilmemesi, onun anlamı ve içerisinde bulunan değerleri açığa çıkarılarak anlaşılmasının sağlanması önerilebilir. Bu kapsamda İstiklâl Marşı değer eğitiminin yapıldığı başta sosyal bilgiler ve hayat bilgisi dersleri olmak üzere diğer tüm derslerde de kullanılması tavsiye edilebilir. Bunun yanında Akif’in “Allah, bu millete bir daha İstiklâl Marşı yazdırmasın!” ifadesinin kavratılması ve bunun gereğini yapabilecek bir neslin yetiştirilmesi açısından İstiklâl Marşı’nın değer eğitiminde kullanılmasının son derece önemli olduğu düşünülmektedir.

Kaynakça

- Acar, K. (2018). İstiklâl Marşı'nın söz varlığı üzerinde analitik bir inceleme denemesi. *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*,6(13), 370-381.
- Arslan, A. (2013). Üniversite öğrencilerinin İstiklâl Marşı'ndaki anahtar kelimeleri bilme durumları. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(1), 735-746.
- Atasoy, F. O. (2010). İstiklâl Marşı'nın noktalaması. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5(3), 763-789.
- Atatürk, M. K. (2015). *Nutuk*. İstanbul: Kaynak.
- Aydoğan, E. (2008). Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı ruhunun diriltilmesi. İçinde Boz, D. (Ed.), *Bir Şimdiki zaman Şairi Mehmet Akif Ersoy* (ss. 83-92), Ankara: Öncü.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal bilimlerde içerik analizi: Teknikler ve örnek çalışmalar*. Ankara: Siyasal.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9 (2), 27-40. Doi 10.3316/QRJ0902027.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2013). *Research methods in education*. London: Routledge.
- Canım, R. ve Çalık, E. (2007). *Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı*. İstanbul: Nüve Kültür Merkezi.
- Çepni, O., Kılcan, B. ve Palaz, T. (2019). Sözlü ve yazılı kültür aktarımında sosyal bilgiler dersinin rolüne ilişkin öğretmen görüşleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 629-644.
- Çetin, N. (2012). *Emperyalizme direnen Türk: Mehmet Akif Ersoy*. Ankara: Akçağ.
- Çetin, N. (2014). İstiklâl Marşı'mızı anlamak. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*, 21(2), 25-92.
- Duran, H. ve Torun, F. (2011). Öğretmen adaylarının İstiklâl Marşı'nda kullanılan kavramları anlama düzeyleri. *Sosyoloji Konferansları*, 43, 113-138.
- Durmuş, S. (2013). *İstiklâl Marşı ve Akif'i yeniden anlamak*. İstanbul: Alioğlu.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metodlarına giriş*. Ankara: Anı.
- Gündüzalp, S. (2008). *Mehmet Akif Ersoy hayatı ve eserlerinden seçmeler*. İstanbul: Zafer.

- İşcan, A. ve Şimşek, Y. (2012). Üniversite öğrencilerinin İstiklâl Marşı algısı. *The Journal of International Social Research*, 5(20), 348-360.
- Kandemir, K. ve Torun, E. (2019). İstiklâl Marşı'nın sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerler açısından incelenmesi. 8. *Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu Bildiri Özet Kitabı*, Ankara Üniversitesi.
- Kaymaz, R. (2009). *Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı*. Ankara: Akçağ.
- Kemal, A. (2015). *Mehmet Akif'ten seçmeler*. İstanbul: Parıltı.
- Kılıç, A. F. (2008). *Milli yürek Mehmet Akif Ersoy'un din ve toplum anlayışı*. İstanbul: Değişim.
- Kirschenbaum, H. (1977). *Advanced values clarification*. La Jolla: California: University Press.
- Kocakaplan, İ. (2015). *İstiklâl Marşı'mız ve Mehmet Akif Ersoy*. İstanbul: Türk Edebiyat Vakfı.
- Kuş, E. (2003). *Nitel ve nitel araştırma teknikleri*. Ankara: Anı.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research. a guide to design and implementation*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Miles, M.B. & Huberman, M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*, Thousand Oaks, CA: Sage.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler*, 11(1), 323-343.
- Özgen, M. (2013). Mehmet Akif Ersoy'un Türk eğitimine katkıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(27), 1-22.
- Özköse, K. (2007). Tasavvufi tecrübede salikin kendinden geçme durumu: Vecd. *İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, 8(18), 65-85.
- Sağır, T. (2010). İstiklâl Marşı besteleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(5), 214-226.
- Sakallı, F. (2018). Mehmet Akif Ersoy'un Cenk Şarkısı ve Ordunun Duası şiirlerinde İstiklâl Marşı'nın ipuçları. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(18), 267-278.
- Tay, B., Nalçacı, A. ve Eskikanbur, S. (2019). İstiklâl Marşı'mızda değerler. 8. *Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu Bildiri Özet Kitabı*, Ankara Üniversitesi.
- Tepebaşılı, F. (2005). Kullanımlık metin türü olarak ulusal marş kavramı ve işlevleri. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 17, 383-393.
- Uçman, A. (2014). "Kahraman ırkıma bir gül... ne bu şiddet, bu celal? İçinde Andı, M. F. ve Akay, H. (Ed.), *İstikbal Marşı 41 dize 41 yorum* (ss.167-179) İstanbul:

bul: Hat.

- Vakkasoğlu, V. (1997). *Mehmet Akif hayatı-sanatı-eserleri*. İstanbul: Boğaziçi.
- Yaşar, Y. (2018). *Türkiye'de Milli Marşın kabulünde güfte ve beste tartışmaları*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 23, 7-17.
- Yıldırım, T. (2007). *Milli Mücadele'de Mehmet Akif*. İstanbul: Selis.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldız, M., Yıldırım, K. ve Ateş, S. (2009). Sınıf öğretmenlerinin sınıf tahtasına yazdıkları yazıların okunaklılık bakımından öğrencilere model olmadaki uygunluğu. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(2), 75-88.
- Zavotçu, G. (2017). İstiklâl Marşı'nın temel kavramları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(4), 2414-2435.

Extended Abstract

Values in Turkish National Anthem

Bayram TAY, Corresponding Author, Professor.

Kırşehir Ahi Evran University, Faculty of Education, Kırşehir/Turkey.

bayramtay@ahievran.edu.tr

<http://orcid.org/0000-0003-2466-1527>

Ahmet NALÇACI, Professor.

Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Faculty of Education, Kahramanmaraş/Turkey.

ahmetnalcaci@ksu.edu.tr

<http://orcid.org/0000-0002-7821-7504>

Article Type: Research Article

<https://doi.org/10.34234/ded.753516>

Received Date: 16.06.2020

Accepted Date: 24.08.2020

Published Date: 25.12.2020

Introduction

War of Independence is the most concrete and absolute indicator of what a nation can achieve when it acts collectively. Writing the Turkish National Anthem is an important part of this process. The Turkish National Anthem was penned by Mehmet Akif Ersoy and then became the national anthem on 12th March, 1921.

It is a well known fact that every nation has its own particular values. In this context, the Turkish National Anthem can be regarded as one of the national values of the Turkish Nation. In fact, it is such an essential national characteristic of ours that it doesn't only give the other nations the opportunity to learn about us but it also lets us compare ourselves to the other nations and persuade

them in many aspects. According to Raths, in order for something to be called a value, it must comply with 7 criterions, which are: (1) chosen out of other alternatives, (2) carefully reviewed in terms of its consequences, (3) chosen freely, (4) valuable and treated with honour, (5) approved by the society, (6) treated accordingly, (7) consistently and repeatedly treated in accordance with its value (Kirschenbaum, 1977, 139). It can be said that the Turkish National Anthem complies with these criteria as it is chosen and adopted out of alternatives (725), embraced and treated with honour by the Turkish Nation, respected with a moment of silence that is observed by people putting everything they have in their hands down and stand in respect whenever it is recited, and this specific behaviour which is can be regarded as an indicator of the National Anthem of being a national value.

The Turkish National Anthem is a unique and special poem reflecting the peculiar properties of both the Turkish Nation and that period. It is commonly accepted that it is necessary to understand and internalize the concepts, values, dreams, past experiences and the messages which are embedded in the Turkish National Anthem. Achievements and past experiences of our ancestors during their struggle for salvation has always been alive in the memory of the nation. The Turkish Republic will be sustained and eternized on the grounds of these facts. The concepts and values addressed in each quatrain of the Turkish National Anthem clearly brings the spiritual legacy from past to present. Efforts should be put to better understand and interpret these concepts and values. Therefore, in every educational organization, the indispensable values of our nation should be brought to the attention in order to be internalized by the students, considering the readiness of the students to acquire them. The first step to achieve this is determining and knowing the values addressed in the national Anthem. From this perspective, this study intends to bring the values in the Turkish National Anthem into light.

Method

This study uses qualitative research model. This study, which aims to determine the values in the Turkish National Anthem, apply the current understanding of our day to the values in the period of Turkish War of Independence. In this context, the Turkish National Anthem is regarded as a document and studied accordingly with the document analysis technique. The study is conducted accordingly with the steps of the document analysis. MAXQDA 12 software is used to analyze the data of the study.

Findings, Discussion and Results

There are 10 values in our national anthem. Values of love of flag, independence and belief are found to be the most frequent values in the Turkish National Anthem. Courage, responsibility, patriotism, martyrization, freedom, nationalism and sensitivity are the other values embedded in it. The values in the Turkish National anthem reflected the collective spirit of Turkish people as a nation. According to Çetin (2012, 9), only those who can unite under the goal of living for abstract values can create a real nation. Love of flag, independence, belief, courage, responsibility, patriotism, martyrization, freedom, nationalism and sensitivity in the Turkish National Anthem are literally abstract values and in each quatrain or line of the anthem indicate the fact that Turkish Nation strives to sustain these values. In this context, it can be said that the values in the Turkish National anthem reflect that fact that Turkish people is a nation. As, these values depict the characteristic features of the Turkish Nation.

It is all natural to expect that the Turkish National Anthem which calls out to the Turkish Nation and its army would address the values of the Turkish Nation and its army. In his renowned book *Nutuk* (2015, 530), Atatürk mentioned that “We, the Turks, are a nation that has been the pure example of freedom and independence throughout the history”. He also pointed to freedom and independence as being the most important characteristic feature of the Turkish Nation. It is seen that freedom and independence are the values constituting this character among the values addressed in the Turkish National Anthem. Furthermore, it can be said that the values of love of flag, independence, belief, courage, patriotism, martyrization and freedom contained in the Turkish National Anthem and identified by this study are the values that reflect the characteristics and the spirit of the Turkish nation.

While there are 5 values addressed in each of the 2nd, 5th, 9th and 10th quatrains of our national anthem, there are 4 values in the 1st and 6th; 3 values in the 3rd and 7th and 2 values in 4th and 8th quatrains. 6th and 10th quatrains are the ones where we identified the highest number of values, totally 10 while 4th and 8th quatrains are found to contain the lowest number of values, a total of only 3 values. To sum up, it is seen that in each quatrain of the Turkish National Anthem, values are addressed, and almost in each line a value is either addressed or depicted. In each quatrain at least two values are touched on, totally there is 66 places in which values are mentioned in the entire anthem. In addition to this,

in the first line of the 9th quatrain “Then my tombstone - if there is one - will a thousand times touch its forehead on earth (like in salah) in ecstasy” there are 4 values. It is also seen that there are 3 values in each of the following quatrains: 2nd and 10th quatrains “For freedom is the absolute right of my God-worshipping nation!” (independence, belief, freedom); 3rd quatrain “What madman shall put me in chains! I defy the very idea!” (independence, courage, freedom); 7th quatrain “What man would not die for this heavenly piece of land?” (courage, martyrization, patriotism); 10th quatrain “For freedom is the absolute right of my ever-free flag;” (independence, courage, freedom).

In the first quatrain of the Turkish National Anthem, Mehmet Akif Ersoy uses the values of courage, love of flag, independence and patriotism to depict the Turkish Nation’s love of flag, passion for independency and its patriotism. In the second quatrain, independence, freedom, belief, nationalism and love of flag are addressed while in the third quatrain courage, freedom and independence are mentioned. Courage and belief are the values addressed in the fourth quatrain. In the fifth quatrain, courage, responsibility, belief, martyrization and patriotism are pronounced. When it comes to sixth and seventh quatrains, it is seen that the concept of motherland comes to the forefront. Particularly, the sixth quatrain focuses on values of martyrization and sensitivity while the seventh quatrain addresses patriotism, martyrization and courage. In the eighth quatrain of the Turkish National Anthem, it is understood that Mehmet Akif Ersoy uses the values of belief and independence and calls out to Allah. The main theme of the ninth quatrain is independence. This quatrain contains belief, patriotism, martyrization, freedom and independence values. The theme of the last quatrain is the love of flag value. In this quatrain, belief, freedom, independence, nationalism and love of flag are addressed.

These findings suggest that the Turkish National Anthem can be used both in social studies lesson and other lessons which aim to teach values. Finally, there are studies on values which are conducted at either national or international levels. This study aims to shed light on the values contained in the National Anthem. Since Turkey has a great legacy in terms of the internalization of values, no doubt, the Turkish National Anthem is a part of this legacy. In this study, there are 10 values identified in the Turkish National Anthem. The values identified are the values that define the Turkish people a nation. Using the Turkish National Anthem may help the individuals internalize these values. Reciting the national anthem is not enough alone, therefore it is recommended to understand

its meaning and bring the values into view. In this context, the Turkish National Anthem is recommended to be used primarily in social studies and life science lessons which aim to teach values, as well as in other lessons. Using the Turkish National Anthem to teach the values is critically important in order to bring up generations that can understand the famous quote of Mehmet Akif Ersoy “May God prevent this nation to write its national anthem again!”.